

ORSZÁG

VILÁG

GELLER ÖDÖN
BCU Cluj / Central University Library Cluj
riportlapja

1938 V. 1. — XXVII. évf. 9. sz.

•
SCHUTZ

POSZTÓ
NAGYÁRULHÁZ

Ország - Világ

(ERDÉLYI ÉLET)

GELLER ODON

politikai, társadalmi, közgazdasági és művészeti
országos riportlapja.

Az Ország-Világ uccai árusítását beszüntettük.
Lapunk kizárólag előfizetés útján kapható.

Előfizetés egy évre: vál-
latoknak, nagykereske-
dőknek és külföldre 1200,
magánosoknak 1000 lei.

Orvosi hírek: hasábon-
ként 50 lei. Gyászjelen-
tések: egész oldal 4000
lei, féloldal 2000 lei.

A sajtótörvény értelmében két mutatványszám elfogadása
előfizetést jelent.

Hirdetések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendők be,
vagy bármelyik hirdető iroda útján is feladhatók. A hir-
detések díja szövegoldalon 8 lej, hirdetés oldalon 6 lej
négyzetcm.ként. Nyíltter rovatban 50 lej, szövetközi
részben 32 lei a sordíj. Ünnepi számokban a hirdetések és
egyéb közlemények ára 50 százalékkal magasabb. Amely
közlemények végén szorzójel (x) van, fizetett közlemények
vagy kiadóhivatali hírek.

Ardeal-i szerkesztőség és kiadóhivatal: **ARAD,**
Bulevardul Regele Ferdinand 19. Telefon: 15-25

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 4—6-ig.

Nyomda: „Phönix“, Arad, Piața Plevnei 2. Telefon 16-39.

Ardeal legfrissebb
híreit az 52 éves

ARADI KÖZLÖNY

Fizessen elő az

ARAD-I KÖZLÖNY-RE

Hirdessen az

ARAD-I KÖZLÖNY-BEN

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos nyugta el-
lenében; — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező
kiadóhivatali megbízottaink vannak feljogosítva.

Tagadhatatlan tény,

hogy a közhangulat a szomszédságunkban erős depressziók alatti szenved, bár ebben némi szerepe van annak a pathológikus tünetnek is, amelynek neve tömegrémület. Kutmérgezők járnak odaát határon túli szomszédainknál, akik suttogva ijesztgetik embertársaikat, miközben maguk is halálra rémülnek a falrafestett ördögtől.

Irjuk le nyíltan: nemcsak zsidó vallásu magyarokról van szó, de minden más egyház fiait is megkörnyékezik a suttogók, válogatás nélkül, hogy fülükbe suttozzák sztereotip jóslataikat. Nem tudni kik, nem tudni milyen célzattal azon igyekeznek, hogy megbontsák szomszédságunkban a rendet, minden állami és társadalmi élet talpkövét.

Százan és százan mondják, akik a napokban jöttek haza a sportvonattal, hogy egyik nap jobboldali, másik nap baloldali szövegezésű röpcédulákon keresztül igyekeznek odaát bizonyosok süríteni a ködöt. Végül pedig kiderül, hogy mind kétféle röpcédulák születési helye egyazon bokorban keresendő.

De mért nem tesznek már rendelettel ellene? Vegyék át kormányunk rendcsinálási receptjeit, — nálunk órák alatt minden rendfeltorgató elembe belé fojtották a szót!

Egyetlen rendelkezés végéig vethetné minden további rémhírterjesztésnek pillanatok alatt!

Csak el kellene rendelni a rémhírterjesztők ellen a statáriumot.

Komoly és szigorú statáriumot, súlyos büntetéssel járó, engesztelhetlent, kegyelmet nem ismerőt!

Börtönbe azokkal, akik a mai nehéz időkben bárhol is nem átalják a destrukciót!

Ha pájeszes, hát vezessék a pájeszenél fogva börtönbe, — amennyiben valóban bűnösnek találtatott.

Minden határon és távolságon keresztül lássuk, kik azok a gazok, akik zsidó vallásuk kapcsán nem érzik csak még ezerszeresebben, hogy nem szabad alaptalanul és ok nélkül a rémet falra festeni!

Igen ám, de csak a pájeszosok börtönbevetése ne legyen elég!

Lássuk, lássuk azoknak is a frizuráját, akik a másik oldalon egyengetik a rémület és a rémités utját a szomszédságunkban, ahol a nép egészen bizonyosan nem akar mást, csak munkát és kenyeret!

Lássuk csak őket is, a műpajeszeseket, akikről hasáboakat irtak magyarországi laptársaink. Akik lovat nyergelve vonulnak végig egyes városok főuccáin, miközben műpajeszkat libegve lengeti a szél!

Gyerünk velük is oda, ahová valók!

Tessék csak válogatás nélkül börtönbe vetni mindet,

aki suttogásaival, vagy röpcéduláival a homály ködfödte leple mögül a szomszédban az állam és társadalmi rend megbolygatására tör!

S ha majd mindannyian együtt lesznek odaát a jól kiérdemelt lakat alatt, — akkor kell majd kivizsgálni a számarányt! És megnézni, kik ülnek odabent.

Vagy lehetséges, hogy a valódi pajeszosok alvilági szövetkezésének eredménye mindaz, ami ma nyugtalanítja a magyar közéletet?

Furcsa időket élünk. Vannak, akik azt állítják, hogy történelmieket...

Lehet, hogy a zsidók csinálják a szomszédban a nyilas-szervezkedést is...

Hiszen hogy is van csak a régi nóta?

Üzlet — üzlet!...

De akkor már jobb üzleteket...

— MEGNYILT A BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR.

A monumentális épületekből, felhőkarcolókból, óriási tornyokból álló vásárváros teljesen készen várt péntek délelőtt az ünnepélyes megnyitására. Minden egyes pivallon óriási meglepetéseket rejtget, de — meg kell állapítani — legnagyobb az érdeklődés a televízió bemutatkozása iránt, hiszen Közép- és Kelet-Európában ez az első alkalom, hogy a közönség megnézheti és kedve szerint tanulmányozhatja a távolbalátás csodáját. Ennek a szenzációnak új érdekességét csak fokozza, hogy a Nemzeti Színház legkiválóbb művészei, a rádióból és a hanglemezekből ismert kedvelt énekesek, a világhírű Rivels akrobaták játszanak azon a színpadon, amelynek minden mozdulatát és minden hangját egy távolabbi nézőtér vásznán vetítik majd a nézők elé. Naponta négyyszer: 9, 11.30, 13 és 17.30 órai kezdettel tartanak két-két órás előadásokat. Ismeretes, hogy a vásár látogatói a vásárigazolvány birtokában rengeteg kedvezményt élveznek. A magyar hajókon és vasutakon úgy jövet, mint menet féláron utaznak. A C. F. R. vonalain a visszautazás alkalmával 50% az utazási kedvezmény. Vizumot nem kell váltani, mert azt utólag Budapesten adják 2.50 pengőért. Az autón utazóknak elegendő, ha a határon a vásárigazolványt felmutatják. Ezenkívül nincs szükség az egyébként megkövetelt nemzetközi iratokra sem az utasoknak, sem a soffőrnek. Vásárigazolványt bárki válthat magának az Europa-utazási és menetjegyroda, valamint a Waggon-Lits-Cook társaság minden fiókjánál. A kedvezményekkel Budapestre utazni május 9. napjának déli 12 órájáig lehet, visszafelé pedig május 19. napjának éjszaka 12 órájáig. A vásár május 9.-én este zárul.

B É L Y E G Z Ó K E T
olcsón, jól és azonnal készít **Stampa** bélyeggyár, Arad,
Str. Eminescu No. 12.

Az ember, akinek nincs illetősége

Kicsi ember volt, ámbar nem eleitől fogva. Régebben olyan jó közepeset mutatott, csak aztán rendre, meglappadt, összeesett, a térdeit is úgy ernyedten tartotta s csoszogott, a hátát se igen huzta ki s a fejét lelógatta, mert utóbb így, amugy, ténfergett állat módjára s a vizes szemében nem volt érdeklődés a világ dolgai iránt. Most, amint ott állott a sokakkal sorban, hát egészen kicsi volt — pedig a többiek is javarészt összement emberek voltak — egészen kicsi volt és olyanforma, mint valami rongygombolyag, amilyent szegény emberek gyerekei gyurnak össze zsákcatatból, ringy-rongy szemétből, papirból, spárgából s labdázna vele. Olyan kis szemétlabda volt, de ősztvér és cafrangos. Csak állott és, ha előtte s mögötte megmozdult a sor, akkor ő is tett egy cösszanást előre. A zuzmara, ami őszes, zöldes bajuszára, szakállára rakodott, felengedett a déli kis napon s az őira is megnedvesedett, de nem nyult hozzá, csak állott és maga elé nézett és odébb-odébb cösszant — és néha halk zümmögő hangot adott — mignem elért a bódé nyitott ajtajáig, ahol két öregféle asszony kavargatta a levest a kondérban és ott megállott. A fiatalur, aki egy lánán vonalakat húzott valami papirosokra s vékony cigaretta lógott a szájasarkában, azt mondta rekedtesen — mert már fél-tizenegy óta itt állott a ködös hidegben s zsákrongyba csavarta a lábat — azt mondta:

— Gyerünk, öreg, gyerünk. Hol a cédula?

De az nem felelt.

— Na — mondta most már hangosabban a fiatalur és a vastag ceruzájával, amelyiknek nemzetiszinü porcellánvége volt, kocogott a lánán — na! Megmondtam hetvenhétszer, a cédulát készítsék ki, ne itt vakarózzanak utána.

A bódé belsejéből kövér ur jött elé, roppant pirosposztság és pirosas rövid bőrkabátot is viselt, prémes gallérját feltúrte.

— Mi az? — mondta és az emberhez fordult —, hol a cédula, jóember?

De az ember még erre se felelt, mert süketecske volt jóformán, csak állott és a leves meleg gőzét felszívta és meg is mozdult és fagyos kezével a spárgához nyult, amelylyel a ringy-rongyai a derekán meg voltak kötözve.

A kövér most már egészen közelhajolt és hangosan mondta a szájába:

— Cédula, jóember... hol a cédula? Utalvány!

Az ember felnézett és megértette.

— Nincs.

— Nincs?

— Nincs — és csak állott.

A fiatal ur nevetett és a feje fölé mutatott, hogy plömlöm, mire a kövér rosszalólag nézett rá, mert akkurátus ember volt és tudta még az iskolából, hogy valamelyes testi fogyatékoságából embertársunknak csufot üzni illedelmetlen és Istennek vajmi nem tetsző dolog.

— Hát, ha nincs, akkor nem lehet ám jóember! — kiáltotta — hát hova való kend? Milyen illetőségü, mi? Idevaló a városba?

Az ember nemet intett.

— Nincs illetőségije?

— Nincs.

— Ja, hát akkor nem lehet, jóember! Itt csak az idevalósi illetőségűek kaphatnak, hiába. Az nem úgy megy. Hogy csak úgy ideceppen aztán igényt támaszt, igen. Na menjen, menjen, hagyjon helyet másnak.

Az ember hát elcsoszogott. Még kicsit megállott azért és visszanézett a kondérra, nagy kanállal meritettek egy sajkába s látta, apró huscafatok vannak benne és zümmögött, halkán, meg erősebben és ment, de nem volt neki semmi rossz gondolata, keserősége, hogy talán így, vagy amúgy.

Az úgy volt, hogy ezen a napon a folyóparti piacon egy asszony adott neki egy darab kenyeret. Nem kérte. Csak úgy jött az asszony a szatyorral, megállott mellette, mondott valamit és odaadta a kenyeret. Nagy darab kenyér volt, leült vele arébb a híd felé. A belét hamar megette, aztán a héjjából törögetett apró darabokat és szopogatta, a száját izesítette vele, mert a foga nem birta. Az asszonyra nem gondolt és általában nem gondolt semmire, csak a fazék... a muzsikáló fazék zümmögött az agyában szerte, mig felkelt aztán s lefelé ment a folyó partján.

A muzsikáló fazék az... muzsikált. Igen, régen, ezeknek a rossz időknek sokkal előtte, enyhébb világ járta és asszonya volt neki és kis holmija. Meg télire olyan bádokkályhája, dobkályha, amibe giz-gaszt, faágot, szemetet tüzeltek. Igen, öneki rendes asszonya volt és néha munkája ez, amaz s kis holmija, amivel költözködtek. Akkor rakosgatták-ragosgatták az asszonnyal — edényt, két párnát, pokrócot, még egy vasalót is — elindultak és megérkeztek vele és ismét pakolták, tovább indultak és aközött volt a muzsikáló fazék. Olyan háromliteres forma öreg fazék volt és nem főztek benne legfeljebb krumplit, inkább csak vizet melegítettek, hát nem igen surolták, minek, kormos, rossz fazék volt. És a sok víz, ami elfőtt benne, lerakot az oldalán s a fenkén valamifélet, olyan barna salakot s az a nagy melegtől egyszer nagyot pukkant és éppen a középen megrepedt. És ettől kezdve, ha forrott a víz, muzsikált a fazék. Igen, sustorgó, gurgulázó hangokat adott eleinte, aztán megrörödött s mélyült a hangja, úgy váltakozott — eee... eeeiii — mondta és egyszerre aaaaa... aaaaáááá — és megint fel — eiiii eieiei — így zümmögött, muzsikált a fazék.

Ennek a iazéknak a hangja motozott benne és hogy lefelé csoszogott a folyó mentén, magafajtáju szegénységek jöttek, ketten, meg hárman is és szaporáztak el a hid alatt és ismét mások jöttek és egyre többen lettek, felszaporodtak és mentek, mentek és ő csak úgy ment velük, amig egyszer csak ott allott a bódé előtt és tolatta magát a többivel a kendér felé. Aztán elküldték s elment.

Délután a folyó partjára vetődött megint, ahova nagy kocsikban fagyott, havas szemetet hordtak. Zümmögve botorkált a kupacok között és talált kenyérdarabokat, meg nanancshéjjakat, megette és a zsebébe is tett egy csokoládé darabot, amelyikbe már valaki beleharapott és nem gondolt vele, hogy miért tette el, mire tartogatja magát, csak úgy eltette. A köd megállott s az idő gyengült és az éjszakát kihuzta megint, imitt-amott aludt is egy keveset, mentében kicsit, meg beljebb tul a hidon, a fák között.

Reggel a piacra ment és ténfergett, aztán megette a csokoládét és ismét a folyó felé vette utját, csatlakozott a rongyosokhoz és déltájon megint ott állott a bódé előtt.

— Nana — mondta a fiatal és összehuzta a szemét, ahogy meglátta és nem volt biztos benne, ez-e az az ember, ugy hasonlitanak ezek, mint egyik tojás a másikhoz — nana, hát a cédula? — és hogy nem felelt, legyintett, mert büszke volt rá, hogy jó arcmemóriája van, sokszor mondta is, legyintett — menjünk, menjünk!

A kövér is eljött és felemelte keztyús mutatóujját.

— Hová kelmed, jóember? — hü, de tudott a nép nyelvén, 'sz azért delegált ide a hatóság — azt kérdem, melyik községben született?

Az ember megmondta a faluját.

— Nahát látja. Oda kell magának menni, ott illetőségi bizonyítványt kell váltani. Az nem megy csak úgy — mondta, mert a népnek azt látni kell, hogy meg van a jóakarát — ki kell váltani az illetőségit, aztán bejelenteni a lakást és megtenni az igénylést, akkor megejtjük a helyszini nyomozást, kiszáll a környezettanulmányozó, megállapítja a tényálladékat, akkor aztán megkapja a céduláját és nem fáj többet a feje. Megértette, kend?

Az ember nem felelt és a toronyban délre konditottak — levesmars, mondta a fiatal, ezt mindig mondta ilyenkor — és a kövér ember, kicsit mérges lett, mert mióta ezt vállalta, sose tudott egy óra előtt hazavergődni, mire megebédel, két óra, mire ledölne egyet szundítani, három óra, oda a délután, dehát... a közért csinálja na... magyarázta is eleget a feleségének — ő tud legjobban a néppel bänni, a polgármester is mondja — és igazán nem volt türelmetlen ember, csak rendes hivatalbéli és a rábizott közvagyonnal hűségesen sáfárkodó, dehát az bosszantotta, hogy ezek nem értik, milyen munka az, mig az igénylés lenyomozódik, kartotékba kerül, meg minden, eh! — na, menjen jóember szaporán és nézzen a dolga után, más is van itt.

És az ember ment és zümmögött halkán — a muzsikáló fazék hangja szaladozott az agyában szerte — s noha tulajdonképpen nem hallotta a saját hangját, mégis hallotta valahogy bévülről ezt a duruzsolást.

A délutánt ismét a folyóparton töltötte, de a kupacokban alig talált valamit és valahogy nem is igen keresett és zümmögött, zümmögött és taláalomra fagyos göröngyöket dugott a szájába és csemecegett rajta gondolatok nélkül. Az éjszaka ismét hidegre fordult és tisztulni kezdett és másnapra, mintha megint valamivel kisebb lenne volna az ember és csak odaállott délben a kondér elé.

— Ne molesztáljon bennünket, öreg — mondta a fiatal ember — a tanácsos ur megmondta, mit kell csinálni, hát menjen Isten hírével — és, hogy a kövér jött, hátraszóit: — ez az az ember, akinek nincs illetősége — és intett, hogy menjen.

Ezen a délutánon egészen feltisztult a köd és az idő megszigorodott. Óra állott, de nem tudott leesni a hidegtől s korán sötétedett és az ember már jóformán nem talált semmit a kupacokban és ha volt is valami, zümmögve melényulkált és botorkált egyik kupacról a másikra, átcsozogott a hídon és lassan bandukolt végig a fason az üres pavillonok, a zárt cukrászda és a süket nyári vendéglő között, elhagyta a főutat és balról az első tennispályánál leült egy padra.

Nem ült kényelmesen. Csak a szélére ült a padnak és a hátát sem támasztotta meg, inkább úgy előregörnyedt és a keze az ölébe lógott, úgy ült ott és zümmögött a fazék módjára, a régi fazék hangján dünnyögte eeeiii . . . aaaááá . . . eee . . . — és tátott szájjal csinálta. Fel is nézett egyszer és látta, hogy az égen termérek a csillag. És ahogy nézte, egyre-egyre több lett és sokasodtak a teméntelen ragyogó csillagok . . . és rendre kiválasztott egyet-egyet, amelyik ott állott a kopasz akácfa legfelső ága felett, mindjárt ott állott a csillag a legfényesebb, a legtündöklőbb mind között és csak nézte és ahogy zümmögött, zümmögött, egyszer csak . . . egyszer csak a csillag elkezdett visszazümmögni neki — előbb halkán zümmögött vissza a csillag — eeee, eeeeeiiii — mondta a csillag az embernek, majd egyre erősebben, mélyebben: eeeeeaaaa, eaaaááá, szakasztott, mint a fazék, úgy zümmögött a csillag és az ember ültében a jobbját lassan felemelte és feléje nyult.

És a csillagból akkor valami fehérféle szakadt elé, valami szürkés, fehér köd nyult elé, mint egy futónyöngy úgy teregetődött ki s jött közelébb, közelébb, végig a fényes égen a fa felé . . . és odaért, hosszú, hosszú, fehér szőnyeg . . . és akkor a zümmögés ott fent, muzsikává zsongott át rendre, halkán, mint mikor nagyon messze szépen játszanak hegedűkön és cimbalmokon és a brácsa csak lágyan szól bele, apró vízhangosokat brummogva, úgy olyanformán és akkor tisztára egy angyal lépett ki a csillagból. Még na-

gyon messze volt és lassan és nyugodtan jött és mégis hamar ideért — ezen csodálkozott az ember — ideért az angyal, olyan volt, mint egy nagyon szép fiatal fiu, de olyan nagyon gyönyörű, mint a képeken és nem is szólt, csak a kezét nyújtotta és a szárnya alól, mintha jó melegség jönne, elzsibbadt tőle az ember és elülni kezdett a gyomra, vére és kézenfogta az embert és elindultak ketten a fehér szőnyegen, amelyik — egyszer visszanezét s látta — imhol felgöngyölődik utánuk.

Igy mentek, mentek a muzsika hangjainál és elértek a csillagig, amelyik lám-lám, vertarany kapu volt, igen, vertarany kapu és apróbb-nagyobb gyémántszemecskék ültek a cirádák között. Kis gyöngyházfogantyut huzott meg az angyal és csengő szólalt meg, szakasztott, mint a minisztránsoké... és a kapu akkor feltárult és beléptek. Valaki állt a kapuban, öreg ember, kulccsal a kezében, olyan lepelruhában, mint az angyal, de szakállas volt, fehér szakállas — Szent Péter persze — és egy bólintással rákérdezett és az angyal azt mondta, látta a szájamozgásáról:

— Ez az az ember, akinek nincs illetősége — és irtóztos ijedelem fogta el akkor, de az öreg mosolygott és intett, hogy lépkedjen csak utána.

Báránylehőkől font oszlopok között, jószagu folyosó mentek végig egy ajtóig, ahol az öreg ember megállott egy pillanatra s kopogott. Ő nem hallott semmit, de az angyal bólintott és beléptek.

Bennt ragyogó trónuson egy ember ült és a szeme mély volt, de olyan szelid volt, mint a gyermekeké s telkelt es előjük jött és akkor látta, hogy a Megváltó Urjézus Ő, szakasztott, ahogy bádogból megvan otthon a Kálvária-dombon, csak magasabb valahogy és nem olyan merev az arca.

— Uram — mondta az öreg és meghajolt —, itt van az az ember, akinek nincs illetősége — és akkor ő térdre akart borulni, de az Urjézus intett, hogy maradjon. Azzal felemeite, azt az átszurt tenyerét és hármat tapsolt, mint a király cselekedte egyszer régen — a színházban, ahogy látta —, mikor a személyzettel szót akart érteni.

A tapsolásra, csak úgy honnan-honnan nem, apró kis angyalkák kerültek elé és vakító fehér-, vöröspecsétes írást adtak a kezébe, szét is teregették és olvasta: **Illetőségi bizonylat.** És aranyszegélye volt az írásnak és belül is csupa aranyból és karbunkulusból kirakva az öregbetük — **Illetőségi bizonylat** — és a faluja neve... a szülőfaluja neve és a járás, a megye, csillogó kis kövekből minden s a jegyző aláírása rajta és szám, zám, sok szám rajta... és zümmögve, zümmögve futotta végig... valahogy úgy érezte, hogy egyenesedik, nő és telik a teste és olyan szép fehér ruha borul rája, mint az angyalokra és akkor azt mondta Jézus és a hangja tiszta zengő volt és hallotta! jól hallotta, azt mondta:

— Gyere és ülj az én jobbom felől.

És felment, egyenes és telt testtel, felment a lépcsőn és leült a trónusszékre. És a Megváltó feléje tartotta két sebes tenyerét, mintha megáldaná, úgy tartotta feléje és a muzsikáló fazék halkán csak zümmögött, mint a muzsika... mintha fésűn finom selyempapíron, ahogy zümmögni lehet, úgy... — és akkor elmúlt felőle minden.

Antiszemita vádakat kohol a konkurrencia

(Arad.) Az utóbbi hónapok külföldi eseményeinek hullámverése nálunk is érezteti hatását. A városban előbb bujkálva-lopva, majd mind nyiltabban megindult a rágalom egyes kereskedők ellen. A konkurrencia felhasználta az alkalmat, amely a kereskedő-világ lelkiületéből kiváltotta az elkeseredést az ausztriai és ujabban a magyarországi események miatt,

szabadjára eresztette az antiszemitizmus vádját régi, közbecsülésnek örvendő kereskedők ellen, akik sohasem foglalkoztak politikával, akik sohasem törődtek a fajkérdés káros voltával, akik kizárólag hivatásuknak éltek és teljesítették polgári kötelességüket minden téren.

Az üzleti konkurrencia szörványos esetekben hol anyagi, hol erkölcsi kárt igyekezett okozni egyes kereskedőknek, akik kedvezőbb körülmények között folytatják üzleti tevékenységüket. Sötét tendenciával igyekeztek ártani a szerencsésebb vetélytársaknak, akár keresztyények voltak azok, akár nem. Most azonban konjunkturát csinál az antiszemitizmus vádjából a mindenre elszánt üzleti ellenségeskedés és néhány aradi kereskedő-céget választott ki céltáblául suttymban elsütött lövegei számára.

Minden jóérzésű és egészséges izlésű ember elítéli az üzleti életnek ezt a jellemzően szomorú megnyilatkozását,

amely a vallási és faji különbséget veszi alapul, hogy másoknak ártson, hogy másokat a fogyasztóközönség egyrésze előtt lehetetlenné tegyen. Mi felhívjuk a közönség figyelmét amost folyó rágalom-hadjáratra azért, hogy fel ne üljön az átlátszó tendenciának.

APPONYI Testvérek

Uridivat és cipőnagyáruháza

ARAD, Bulevardul Regele Ferdinand 1. — Telefon 528.
Városházával szemben.

Dürkop, BSV, Derby és Elit kerékpárok kaphatók, kedvező fizetési feltételek mellett

K O C H

Strada Eminescu 2. szám alatt.

Megszűnt a bécsi darabgyár

Színházi és irodalmi körökben érdeklődéssel tárgyalják a hírt, hogy a Közép-Európa-szerte híres bécsi darabgyár megszűnt, feloszlott. A szindarabgyár művezető igazgatója, dr. Marton György, Párisba költözött s ugyancsak elhagyta Bécsset a gyárüzem főmérnöke, Fodor László is. A beavatottak azt is tudják, hogy dr. Marton György az ausztriai eseményeket megelőző hetekben még

rendkívül optimisztikusan ítélte meg a helyzetet, olyanannyira, hogy új lakást is rendezett be, mintegy huszoneezer schilling értékben.

Az új lakás felszentelésére már nem került sor, mert nem valószínű, hogy dr. Marton György a közeljövőben ismét Bécsbe költözzék. A fiatal színpadi kiadó véglegesen letelepedett Párisban, minden valószínűség szerint ide teszi át székhelyét Fodor László is.

Még kell állapítani, hogy a magyar írók, sőt színházi kerneusok sem gondolnak túlzott keserőséggel a szindarabgyár gyors likvidálásáért. Amennyire előnyös volt ugyan, hogy a bécsi darabgyárosok kockázatmentesen és kívánt terminusra szállították a színigazgató izlésére szabott színházi konfekciósárut, University Library Cluj

kivédhetetlen versenyt jelentett a komoly színházi irodalom számára

a gépesített színműirodalom. Kollektív eszmék korában élünk, olyan időkben, amikor az egyéni érdekek háttérben maradnak a közérdekek mögött s így tárgyilagosan be kell vallanunk, hogy a színpadkiadó egyéni sorsa iránt érzett minden részvétünk ellenére is örülünk a darabgyár feloszlásának. Az a meggyőződésünk ugyanis, hogy

a tervgazdálkodás beválhat a nemzetgazdaság minden vonalán, de semmi keresnivalója nincs a művészet és irodalom területén.

Ha az író kezét megfoggják, fantáziáját korlátok közé szorítják, mondanivalóinak szárnyalását megnyirbálják, úgy az írókból lehetnek ugyan a mesterséges tóban uszkáló fehér ludak, de sohasem válhat belőlük egekben szárnyaló sas.

Egyes verziók szerint dr. Marton György Párisban is megtalálja számításait. A német piacok elvesztése után nyugat-európaivá hangszerelteti át üzemét és párisi székhely-

URANIA

LIBIA I G Á R D A

A Gouncourt díj nyertese: Peyre regénye után. — Főszerepben: Antonio Centa, Fulvia Lanzi.

lyel a franciáknak, angoloknak, belgáknak, hollandoknak irat majd darabokat. Más kérdés, hogy megtalálja-e a kontaktust ezekhez a nemzetekhez. A nyugat-európai műveltség nem torpant meg a színházak kapujában, s noha a magyar színházak francia darabok gyűjtőcím alatt a cochonériával határos könnyűfajsúlyu

malacságokat prezentáltak a közönségnek,

— köztudomásu, hogy a szinpadi kultura jelentősen magasabbrangu, mint az irányított pesti színházi kultura. Meglehet, hogy a darabgyár feltámad Párisban, de nem valószínű. Nyugaton ugyanis a helyzet nem változatlan. Nyugaton a színigazgatók nem élnek husz méteres toronyban és nem hiszik azt, hogy a közönség műveletlen és rosszízlésü.

A bécsi darabgyár halálát nem siratja meg a kultura egyetlen barátja sem, s ha Párisban feltámadna, nem szenvedne örömet az érdekelt keveseken kívül senkinek.

Tizenhat brilliáns utja Timișoarától a határig

Az ismert vállalkozó, akinek még soha nem volt baja a hatóságokkal, kényelmetlen dilemmába került a napokban. Hogy kültöldi kötelezettségeinek eleget tegyen, nagyobb összeget kellett volna kijuttatni Franciaországba, de hiába próbálkozott a Banca Nationalánál, nem kapta meg az engedélyt a valuták kiszállítására.

A vállalkozó egy álmatlanul eltöltött éjszaka után hősies elhatározásra jutott. Nem tudjuk, melyik kalandregény sugallta neki a merész ötletet, tény azonban, hogy hősünk aznap nem kávé, vaj és dzsemmet reggelizett, hanem lenyelt — 16 brilliáns követ. Aztán nyugodtan felült a vonatra, utlevelével Curtici felé robogott.

A merész tervről csak egyetlenegy ember tudott: egy másik vállalkozó, akivel hősünk időnként közös alkalmi ügyleteket szokott lebonyolítani. Így tehát teljes biztonságban ült a gyors bársonypamlagos fülkéjében. Az étkezőbe nem mert bemenni, mert attól tartott, hogy a kiadós reggeli után megfeküdheti a gyomrát a normális koszt.

Curticinál mosolyogva nyitotta fel bőröndjét, vette elő a tárcáját. De a vámos arca is mosolygóssá vált, amikor az utlevélből megállapította az utas nevét.

— **Tessék csak velem fáradni** — mondta. — Uraságod egy-két órát itt fog tölteni a vámhivatalban.

A vállalkozó fölényesen mosolygott. Ha darabokra szedik szét a bőröndjét, akkor sem találnak nála tiltott árut. De a mosoly csakhamar megfagyott az arcán, mert a vámos egy pohárban italt nyújtott feléje.

— **Nem akarjuk Önt sokáig itt tartóztatni**, — mondta — **tessék csak ezt felhajtani!**

A vállalkozó undorral tett eleget a felszólításnak és

mint valamikor az antik rómaiak, hősies pózzal üritette ki a — méregpoharat.

A pohárban — ricinusolaj volt.

A vállalkozó egy óra mulva, némileg megkönnyebbülve, már ismét a vonaton ült és — haza felé robogott. Igaz, nem egyedül, — rendőri kísérettel küldték Timisoarára . . .

Pesti levél.

Békelfi saját zsebéből fedezte Kardos ndor TEMETÉSI KÖLTSÉGEIT. — MIÉRT MONDOTT LE WEISS FULÖP EGY GLEICHSCHALTOLT BUDAPESTI GYAR ELNÖKSÉGÉRŐL.

Weiss Fülöp, a Kereskedelmi Bank elnökigazgatója, az elmúlt héten lemondott egy igazgatósági tagságáról. Természetes, hogy Weiss Fülöp a Kereskedelmi Bank kiterjedt érdekeltsége révén egész sereg részvénytársaság igazgató-ságában foglal helyet, ezt a tisztséget azonban nem a bank kapcsolatai folytán nyerte el, hanem a tiszteletadás Weiss Fülöp személyének szólott abban az időben, amikor — még nem is volt a mai Weiss Fülöp.

A berlini **Accumulatoren-Fabrik A.G.** 40 évvel ezelőtt építtetett Pesten a külső Váci úton gyártelepet és megkezdte az akkumulátor gyártást. A gyár, mint a vállalat itteni vezérképviselője működött, 1904-ben azonban a németek elhatározták, hogy a gyárat a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adó- és illetékkezeléseinek kihasználása végett részvénytársasággá alakítják át. **Tudor Akkumulátor r. t.** lett a neve; 400.000.— békekoronával kezdte meg a működését. Új pénzt sem kellett belevinni, mert az üzemet 350.000.— koronára értékelték. Természetesen a részvények egytől-egyik a berlini anyavállalat tárcájában voltak és vannak, piacra sohasem kerültek, egyetlen darabot sem lehet befőlük megszerezni. Minden rendben volt, az alakuláshoz csak egy magyar állampolgárságu elnökigazgató kellett. És mert a gyár a Kereskedelmi Bankot bízta meg a bankári teendők elvégzésével, felkérték az elnökség elvállalására az igazgatóság egyik tagját: Weiss Fülöpöt. Ez Lánczy Leó érájában történt, Tudorék nem is sejtették, hogy a bankelnök utódja valamikor az ő elnökük lesz. Weiss Fülöp elfogadta a megtiszteltetést, 34 éve elmegy a közgyűlésre és elnököl.

A legutóbbi közgyűlésre már nem ment el.

A **Tudor Akkumulatórgyár** berlini központi igazgatósága most elérkezettnek látta az időt, hogy végrehajtsa a külföldi érdekeltségeknél is a gleichschaltolást. A Tudornál felmondottak a nemkívánatos elemeknek, átalakították az ügyvezetőséget, szóval érvényt szereztek a nürnbergi törvényeknek.

A vezetőség azonban kényes helyzetbe került. A nagytekintélyű elnökgazgatónak mégsem küldhettek felmondólevelet. Nem tehatték ki az elnöki székből, amelyet harmincnégy esztendeje ők ajánlottak fel neki és amit Weiss Fülöp azért vállalt és azért töltött be, mert intézete egy ügyfelének kérését nem utasíthatta volna el. A helyzet tehát meglehetősen kínos volt.

Amikor Weiss Fülöp értesült a felmondásokról és elbocsátásokról, önként, felkérés nélkül levelet irt a részvénytársasághoz és bejelentette az elnökségről való lemondását, az igazgatóságból való kilépését. Póz nélkül, melldöngetés nélkül levonta a konzekvenciákat.

Évtizedeken keresztül élt közöttünk **Dumi**, vagy ahogyan polgári néven hívták, **Kardos Andor**. Kora ifjúságában színész volt, aztán operettszerzővé avanszált. Timisoarán és Aradon töltött hosszabb időt, majd Budapestre került s itt éveken keresztül a felejthetetlen emlékezetű Beöthy László kedvence volt. Rengeteget dolgozott és még többet beszélt készülő, vagy elkészült darabjairól. Beceneve is azért ragadt rája, mert sokat és kellemesen csevegett. Hatalmas társaságokat szórakoztatott egyedül. Voltak sikerei és balsikerei, olykor nyolc-tíz jubileumot is megért egy-egy darabja, de pénze sohasem volt.

Barátai körében azzal ugratták, hogy ő az egyetlen titkos drámairó, akinek darabjai színre is kerülnek. Az ugratás mögött tragikus valóság rejlett. Kardos Andor alig hiányzott egyetlen operett elkészítéséből. Vagy a téma származott tőle, vagy az ötletek seregével diszitette fel mások témáit, de ugyyszólván minden operettsikerhez köze volt.

Csak a bevételekhez nem.

Néhány hét előtt meghalt. Olyan szegényen és olyan magárahagyottan, mint ahogyan élt. Halálos ágyán mosolyogva fogadta gyér látogatóit s utolsó mondata, melyet feleségéhez intézett, egész életét szimbolizálta:

— Ne félj fiam, most irok majd egy darabot és megint lesz pénzünk.

Nem irta meg a darabot. De ha megírta volna, akkor sem jelentett volna anyagi enyhülést. Legutolsó darabja is tiszteletreméltó sikerrel ment és Kardos Andor összesen háromszáz pengőt keresett a sikeren.

Kollégái, egykori színésztársai azt tervezték, hogy jóteknycélú előadást rendeznek, amelynek jövedelméből szánálják a tragikus-sorsu író. Persze ez a terv sem valósult meg, mint ahogy szegény Dumi életében egyetlen tervezés sem realizálódott. Meghalt, mielőtt megérhette volna a szolidaritás szép gesztusát.

Meghalt és így nem kellett megtudnia, hogy a szolidaritás nem olyan egyszerű, és nem olyan könnyen valósítható meg, mint ahogy egy-két jószándéku ember elképzei. Meghalt, s nem kellett látnia, milyen nehezen gyűlt egybe az

az összeg, amelyre mulhatatlanul szükség volt. Temetését a szentegylet díjtalanul rendezte, de már például a temetkezési vállalatnak járó negyvenegy pengő előteremtése rendkívül nehézségekbe ütközött. A Szinigazgatók Szövetsége éppen úgy idegenül állott a kérés előtt, mint a Szövegírók Szövetkezete. Végül is Békeffi László a saját zsebéből fizette meg a negyvenegy pengőt.

Idéjétmulta és korszerűtlen dolog keseregni írók, művészek sorsa felett, de talán mégis illendő lenne, hogy azok a szervek, amelyek igen tekintélyes költségvetéssel dolgoznak és nagyrésze a káros Dumí-hoz hasonló írók munkásságából teremtik elő a jelentős összegeket, legalább halálukban gondoskodnának róluk, ha már az életükkel mit sem törődnek.

AZ ORSZÁG 2. SZÁMU KÖZELLENSÉGE:

a drágaságot előidéző üzérek tömege

(Arad.) A legnagyobbdicséret hangján lehet csak írni kormányunk energiájáról és tetterejéről, amellyel a vasgárda megmozdulását még csirájában elfojtotta és megmentette az ország békés és dolgos lakosságát a megrázkódtatástól, a káosztól. **Kormányunk fő törekvése, hogy az emberek lelkibékéjét helyreállítsa, a vasgárda lehetetlenné tételével azonban csak első állomására érkezett.**

Ennél az állomásnál azonban nem szabad megállania a kormánynak.

Vannak itt más fontos feladatok is, amelyek megoldásra várnak, hogy a széles néprétegek boldogulhassanak és munkájuk gyümölcsét zavartalanul élvezhessék.

A legfontosabb feladatok egyike most az, hogy

a kormány letörje az immár elviselhetetlen drágaságot és megszüntesse az üzérek garázdalkodását.

A mindennapi életben mindennek felment az ára. Kezdve a zöldségtől, folytatva a tojáson és kenyéren egészen a vasuti jegyig és a petroleumig minden közszükségleti cikknek az ára indokolatlanul felszökött.

A drágaság letörését egészen fenn kell kezdeni és végig kell vezetni egészen le a falusi termelőig.

Elsősorban az államnak kell előljárni a jópéldával.

Le kell szállítani a vasuti személy- és teherdijszabást, ami kedvező hatással lenne az élelmiszer-árak kialakulására. Ugyanez a helyzet a postai dijszabásnál is.

CORSO

„Az elveszett láthatár”

James Hilton „A kék hold völgye” c. regénye után.

Ronald Colman hatalmas filmje.

Erős kézzel és minden tekintetet félretéve le kell törni a kartellek káros egyeduralmát. Cukor, vas, cement, üveg mind elviselhetetlenül drága. Ezeknél kell folytatni az árak leszállítását és rá kell kényszeríteni a gyáriparosokat, hogy ne használják ki a vámvédelem következtében keletkezett kedvező helyzetet a fogyasztók rovására.

Ipar és kereskedelem egyaránt megérzi a drágaság káros következményeit. De legérzékenyebben természetesen a fogyasztó tömegekre nehezedik a drágaság sulya. A kereskedő, az iparos természetesen a fogyasztóra hárítja mindazt a többletet, amit az árak mesterséges felhajtása, a házbérek emelése és az illegális terhek idéznek elő.

Erős kézzel, drákói szigorral szüntesse meg a kormány az illegális terheket, amelyek szinte bénítóan hatnak gazdasági életünkre.

Hiszen amugyis elég sulyosak a közterhek, amelyeket mindenki állampolgári kötelességgel és hűséggel visel, de az illegális terhek viselése ellen mindenki lázadozna, ha merné egyáltalán felemelni a szavát. Ha itt is visszaállítja a kormány a normális állapotokat, termelő és fogyasztó egyaránt örvendeni fog, mint ahogy eddig is minden békés és munkás polgára ennek az országnak a legnagyobb örömmel fogadta az eddigi rendfenntartó kormány-intézkedéseket.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Helyreigazitjuk Paál Jób-ot

(Arad.) Az egyik aradi napilapban április 9-én **Paál Jób** tollából riport-cikk jelent meg, amelyben a kiváló újságíró **Apponyi Henrik** gróf végrendeletével foglalkozott és azt írta többek között, hogy **Heinrich** Ervina, aki nem más, mint

a valamikor híres-nevezetes Bäcker Béby, Heinrich Ferenc vasnagykereskedő, volt magyar kereskedelmi miniszter felesége pört indított az **Apponyi-család** ellen.

Néhány nap mulva ugyanabban az aradi napilapban **Heinrich** József, **Heinrich** volt miniszter fia nyilatkozatot jelentett meg, amelyben kijelentette, hogy

Bäcker Béby sohasem volt felesége Heinrich Ferenc volt miniszternek,

aki már meghalt. A nyilatkozatban ez a helyreigazítás a legfontosabb.

Mi kötelességet vélünk teljesíteni, hogy **Paál Jób** kollégánk alapos tévedését részletesebben helyreigazítsuk.

Paál Jóbnak, mint régi újságírónak illett volna tudni, hogy **Bäcker Béby** sohasem volt a felesége néhai **Heinrich Ferenc** magyar kereskedelmi miniszternek, az ismert **Heinrich**-nagykereskedő-cég megalapítójának. **Paál Jób**nak tudnia kellett volna, hogy **Bäcker Béby**, a háboru utáni inflációs Budapest nevezetessége

Heinrich volt miniszter egyik fiának lett a felesége, de nem annak a Heinrich-fiúnak a felesége, aki az aradi napilapban nyilatkozott.

Bäcker Béby belekerült a magyar vas-király családjába és úgy tudjuk, még ma is boldog házasságban él a férjével.

Bäcker Béby előkelő rokonságra tett szert házasságával, többek között

sógornője lett az aradi Andrényi Lajos báró nagykereskedőnek, akinek felesége Heinrich-leány.

A **Heinrich**-család minden kapcsolatot megszüntetett a családba belépett művésznővel, pedig a Heinrich-fiu nem kötött lealázó házasságot, hiszen

Bäcker Béby olyan híres egyénisége volt az inflációs magyar fővárosnak, akivel naponta foglalkoztak a lapok.

Mindezt tudnia kellett volna **Paál Jóbnak** és akkor nem irt volna olyasmit, hogy a nő **Heinrich** volt miniszter, aki nagyapja lehetett volna a menyének, feleségül vette **Bäcker Bébyt**.

Nem akad bérlő a Select-mozira

(Arad.) Mire e sorok megjelennek, Arad legszebb mozija, a város által bérelt **Select-mozi** beszünteti működését. Amit mi annyiszor megirtunk, az szomorú valósággá lett:

milliók ráfizetéssel tartotta fenn a várost ezt a mozit, amelyet nem lehetett volna talpraállítani már csak azért sem, mert a háztulajdonos Banca Romaneasca új szerződés eetén is kitarított hatalmas bérkövetelése mellett.

Hiábavalónak bizonyult **Sincai Eugen** adminisztrateur delegue és **Stefanut Sabin** igazgató minden igyekezte, verejtékes törekvése a deficitese Select-mozi talpraállítása érdekében. Így azután a város azt a már régen esedékes megoldást választotta, hogy

a Selectet megszünteti.

Most már csak egy mozija van a városnak: a **Central**, amely így bizonyára jobban fog prosperálni és talán rendbejön a városi moziüzem.

A **Banca Romaneasca** természetesen bérbe akarja adni a helyiséget, amely direkt mozi céljaira épült. Hirdeti is nagyban, de eddig

nem akadt rá reflektáns,

ami legjobb bizonyítéka annak, hogy a mozi ma már nem valami fényes üzlet. Nem is fog akadni pályázó, mert

a magas béri mindenkit elriaszt,

REUSZ

műjéggvár megbizható!

TELEFON 11—41.

de ezenkívül újabb nagyarányu investícióra volna szükség egy mozi-üzem céljaira. Már pedig manapság senki sem fektethet bele milliókat olyan üzletbe, amely

biztos bukással jár.

Történt ugyan érdeklődés a **Corso- és Uránia**-mozik részéről a bérlet iránt, hogy esetleges új konkurenciától mentesek legyenek, de a magas bér ezeket az üzletembereket is visszaretentette. Annyi bizonyos tehát, hogy mozi céljaira **nem lehet bérbeadni ezt a gyönyörű tágas termet.**

Más célokra is csak abban az esetben adhatja bérbe a Banca Romaneasca a megüresedett színháztermet, ha leszállítja tulzottan felfokozott igényeit, ha csak azt nem akarja, hogy üresen álljon a bérlemény. Már pedig kár lenne, ha ez a szép terem felhasználatlanul maradna. Olyan megoldást kell keresni, hogy

a volt mozi-termet a bank kulturális célokra bocsássa rendelkezésre.

Hangversenyeket, felolvasásokat, színelőadásokat, estélyeket lehetne rendezni a Select-mozi termében, természetesen politikai rendezvényeket ki kell kapcsolni.

Az aradi jótékony és kulturális testületek álljanak össze és igyekezzenek jobb belátásra bírni a bank vezetését.

Mi azt hisszük, hogy ez a kísérlet nem is lenne hiábavaló, mert a Banca Romaneasca, az országnak egyik legnagyobb pénzüzete nem fog elzárkózni az elől, hogy kulturális és humánus célokra méltányosabb bér ellenében is odaadja a megüresedett helyiséget. Egy ilyen hatalmas banknál a szigorú üzleti szempontokon kívül egyéb szempontok is szoktak irányadók lenni.

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók?

GOLDSTEIN LAJOS

divatáruháza, Arad, Str. Bratianu 2.

Mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújtunk kosztium és kabátujdonságokban; bársonyok, selymek és mosóanyagokban. A hölgy- és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye.

Irógépek eladása, számológépek, töltőtollak javítása.

Az ország legrégebb, legjelentősebb szaküzlete

M. SZEGFÜ

ARAD, Strada Bratianu No. 7. — Telefon 111.

Csak egy helyen vásárolhat finom **????**
fehérneműket és paplanokat **!!!**

RUTKAY & BOTYE

cégnél ARAD, Bulev. Regina Maria No. 8.

Taróczy Nándor altábornagy mondja:

„A háboru alatt a zsidó hősök vitézségeinek feltűnő példái láttam!”

Egy magyarországi folyóirat régebbi száma fekszik előttünk, melyben a következő érdekes levelet olvastuk:

Nagyságos

GOLDBERGER SÁNDOR

okl. gépészmérnök stb. urnak

BUDAPEST

Igen tisztelt mérnök ur! Kedves Barátom!

A hazafias érzelmű magyar zsidóság iránt érzett őszinte rokonszenvem jeléül a világháboruban elesett Mózes-vallású hősök emlékére 100 (Egyszáz) pengőt vagyok bátor azon kérelemmel igen tisztelt Mérnök Uramnak, mint a Mózes-vallású magyarság kiválóan hitbuzgó és hazafias reprezentánsának átadni, hogy szerény adományomat a lágymányosi zsidótemplom költségeinek gyűjtésére hivatott közeg kezeihez juttatni sziveskedjék.

Őszinte nagyrabecsülésem kifejezésével vagyok mindenkor készséges barátja

Taróczy Nándor s. k.

ny. m. kir. altábornagy.

Mindössze ennyit mondott a levél, melyhez hasonlólt mostanában aligha találnánk magyarországi laptársaink hasábjain.

— Az adakozó személye valóban rendkívül érdekes, — mondja lapunk munkatársának informátorunk, egy tartalékos rokkant főhadnagy, aki a világháboruban hosszú időn keresztül Taróczy Nándor altábornagy egyik ezredében szolgált és a husvétii ünnepekre Aradra jött rokoni látogatóba. — A vitéz altábornagy csaknem egész életét az országon kívül töltötte. Már fiatal főhadnagy korában a monarchia különböző katonaiskoláiban tanított, majd osztrák garnizónokban szolgált, a háboru alatt ezred, majd később brigádparancsnok volt. Azután hosszabb ideig a vezérkarnál működött, a háboru után pedig diplomáciai misszió szolgált külföldre. Nem is csoda, hogy a diplomáciai kar örömmel vette át Taróczy altábornagyot, aki tizenegy nyelven beszél és akinek van is némi rutinja a diplomáciai ügyekben, hiszen már az 1905-ös orosz-japán háboru idején hivatalos titkos küldetésben járt a Távolkeleten. Taróczy akkoriban nősült, orosz nőt vett el, a tulai kormányzóság egyik gazdag földbirtokosának leányát. Taróczy, aki oroszul is kitűnően beszél, érdeklődését azóta is az orosz problémák felé fordította, mert ezek a problémák mindig lekötötték figyelmét.

„A HŐS KATONÁK? VITÉZ TISZTEK EMLÉKÉNEK ÁLDOZTAM...”

— Amikor ez a levél — folytatja informátorunk — amelyet az **Ország-Világ** most ismételten nyilvánosságra hoz, megjelent egy magyarországi folyóiratban, elhatároztam, hogy felkeresem volt ezredparancsnokomat.

— Az altábornagy tudományos munkái helyett berendezkedéssel foglalkozott, amikor meglátogattam. Amikor megemlítettem előtte, hogy tisztelői és volt zsidó tisztársai körében milyen nagy feltűnést és örömet keltett nobilis gesztusa, amikor egyben arra kértem, hogy beszéljen az impulzusról, amely erre indította — a magas, férfi szerény mosollyal kitérően mondotta:

— Levelemben, amelyet a mérnök urhoz intéztem, már teljes indokolását adtam elhatározásomnak. Az adomány egyébként egészen szerény, szóra sem érdemes. Ezzel azok emlékének áldoztam, akik, mint katonához legközelebb álltak hozzám, a hős katonák, vitéz tisztetek emlékének. A háboru alatt az említett hősök vitézségének feltűnő példáit láttam és most erre emlékeztem vissza. Ha orvos lennék, a bakteriológusokra gondoltam volna talán, így azonban a hősöké volt az első gondolatom. Másrésről az idegenből hazánkba importált elszomorító jelenségek korában e szimboliztikus aktussal is aláhuzni kívántam szabad és független álláspontomat, amelyet ebben a kérdésben elfogalak!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Az illető mérnök ur, miután a szerény összeget eljuttattam hozzá, megkérdezte tőlem, hogy leveletem a **BUDAI IZRAELITA HITKÖZSÉG** lapjában publikálhatja-e? Korrekt módon kijelentette, hogy nem teheti ezt az engedelmem nélkül. Természetesen felhatalmaztam a levél közlésére, hiszen elhatározásaimat meg szoktam fontolni és azokért a felelőséget mindig és minden fórum előtt vállalni is szoktam.

— A zsidóságot becsülni megtanultam és úgy láttam, hogy némelykor éppen előkelő tulajdonságai — mint önmegtagadás, erélyesség, elszántság, kitartás és szorgalom — által szerzett érdemtelenül ellenségeket magának. Ezt a véleményemet, mint független és minden belpolitikai vita és kicsinyes érdek felett álló ember, mint katona, aki egész életemet hazám szolgálatára szenteltem és szentelem a jövőben is — sohasem titkoltam.

— Ennyit mondott nekem a levéllel kapcsolatban an-

Legelegánsabb öltönyök jutányos áron

Székely László

uriszabónál, Str. Eminescu 28.

nakidején Taróczy Nándor altábornagy — folytatja érdekes visszaemlékezését informátorunk. — Ez a levél annak idején minden kommentár nélkül jelent meg abban a folyóiratban, mely most az **Ország-Világ** szerkesztőjének íróasztalán fekszik. A nemes szívre valló előkelő gesztusnak és férfias elhatározásnak abban az időben percek alatt hirtelen terjedt a magyar fővárosban és mindenütt őszinte nagybecsülést váltott ki.

* * *

Informátorunk, a rokkant zsidó főhadnagy, nem folytatta tovább ezt a témát. Könnybelábadt szemmel hangtalanul húzta maga után átlótt, béna lábát... Talán még mondtott volna valamit... megakadt a szó a torkán... erősen megszorította a kezemet és sietve elbicegett...

A BUCURESTII

magyar követség megvonta a vizum kedvezményt Szántó György író édesanyjától

(Arad.) Néhány éve, hogy Arad közéletéből végleg eltűnt egy általános tiszteletnek és szeretetnek örvendő öreg ur: **Szántó Zsigmond** nyugalmazott középiskolai tanár, **Szántó Györgynek**, az ismert kiváló írónak az édesapja.

A lugoji gimnáziumban tanította a magyar nyelvet és irodalmat. Sok nemzedéken át szolgálta a magyar kultúrát a tanár ur, aki öreg korára bucsút mondott a katedrának és Aradra költözött pihenni. Itt élt a feleségével, neves fiával, aki

ma már országos hírű magyar író, akinek egy-egy újabb munkája igazán eseménye a magyar irodalomnak. Apa és fia tehát lelkes fejlesztői voltak a magyar kulturának, amiért elismerés illeti őket és méltányosság a hozzátartozóikat.

Ebben az utóbbiban nem is volt hiányosság a magyarországi hatóságok részéről.

Szántó Zsigmond elhunytá után Aradon élő özvegye eddig mindig megkapta a kedvezményesáru vizumot a magyar követségtől. Ez a kedvezmény kijárt az egykori magyar irodalomtanár özvegyének és a neves magyar regényíró édesanyjának, valahányszor rokoni látogatóba indult Magyarországra.

Legutóbb ismét át akart utazni rokonaihoz özv. **Szántó Zsigmondné**. Annak rendje és módja szerint beadta kérvényét a bucurestii magyar követségnek, ahonnan azt a választ kapta, hogy

a követségnek nincs módjában a kedvezményes vizum megadására.

Az özvegy uriaszony azonban nem nyugodott bele a dologba és újabb kérvényt intézett a magyar követséghez. Ebben megírta, hogy

férje évtizedekig általános meglegedésre szolgálta a magyar államot, magyar nyelvre és irodalomra tanított több nemzedéket. Elmondta azt is, hogy fia háborus rokkant és neves magyar regényíró, aki egyik értéke a magyar irodalomnak.

Megillette tehát a vizumkedvezmény és udvarias és előzékeny formák között meg is kapta mindig a kedvezményes vizumot, hiszen egy volt magyar pedagógus özvegye. Végül az a szerény kérdést intézte a magyar követséghez, hogy **miért éppen most vonták meg tőle a vizum-kedvezményt.** Eddig még nem érkezett válasz **özv. Szántó Zsigmondné** második kérvényére.

És most mi is illő szerénységgel vagyunk bátrak megkérdezni a magyar követségtől, hogy

miért vonták meg a magyar tanár özvegyétől, a magyar író édesanyjától a vizumkedvezményt?

Nem akarjuk feltételezni, hogy a most Magyarországon felülkerekedett szellem hullámai már a bucarestii követségen is érezhetők volnának. Mi inkább azt hisszük, hogy félreértésről van szó, amely most már hamarosan tisztázódní fog és az aradi uriaszony vissza fogja kapni eddig élvezett kedvezményeit.

KAROLY JÓZSEF:

Feljegyzések és megjegyzések

VISZONTLÁTÁS ARADDAL

A napokban Aradon járt egy régi ismerősöm, aki husz évvel ezelőtt származott el innen és azóta nem volt Aradon. Leirom, miket mondott ez a régi ismerős:

— Ez nem a régi Arad. Nem az a város, amelyet husz évvel ezelőtt elhagytam. Egészen másként képzeltem el a viszontlátást, azzal az Araddal, amelyben a fiatalságomat töltöttem. Öreg, rut és gondozatlan várost vártam, amilyennek itthagytam és amilyennek mindig magam előtt láttam két évtizedes távollétem alatt. És most egy fiatal, szép és tisztá várost találtam, amely nem új és mégis más. Meglepett az az új ut, amely a vasuti állomástól vezet be a városba. És milyen más a volt gabonapiac. Milyen kellemes látvány a szemnek az uttest közepén létesített fiatal sétány. És milyen tiszták az uccák, amelyekben szabályozva bonyolódik le a forgalom. Látszik, hogy a város vezetősége gondját viseli a városnak. Legalább is ezt mutatja a város külső képe. Meglepett például, hogy a korzónak a templom oldalán levő része megszabdult a csöppet sem esztétikus látványt nyújtó bérkocsi-állomástól, amely a középű uttesten kapott helyet. Azt is igen helyesen eslekedték az illetékesek, hogy a korzóhoz tartozó aszfaltozott kocsiutat a nap legnagyobb részén elzáratták a kocsi- és autóforgalom elől. Ezzel a korzó nyert a jelentőségében és emelkedett a szép-

sége. Csak a nyilvános illemhelyek nem tűntek még el. Ez bizony csunya folt...

Eddig tartott a dicséret. Nincs hozzátenni valóm. Csúpan annyit, hogy amit mi tertermészetesnek és magátólérte-
tődőnek tartunk, azt az idegen megcsodálja.

Dr. PÁRIS LAJOS

Az idén március 19-én nem kaptam József-napi gratu-
lációt dr. Páris Lajos tiszteletes urtól, pedig eddig minden
évben befutott 34 éven át, bárhová is vetett a sors. Az érett-
ségi vizsga óta minden évben megkaptam volt osztálytár-
samtól a József-napi üdvözetet. Hogy az idén elmaradt,
annak megvolt a maga szomorú oka. Dr. Páris Lajos tisz-
teletes ur betegen feküdt szegényes ágyán és bizony más
dolgokra gondolt, mint József-napra. Aztán megdöbbenve
olvastam nemrég, hogy Lajos barátom itthagytott mindent,
amit és akit szeretett: a fapipát, a latin klasszikusokat, a
zsoltárok könyvét, az édesanyját, a volt osztálytársait. El-
ment.

Érdekes, tanult, nagy tudású ember volt ez a félszeg ki-
nézésű ember. Nyolc esztendeig jártunk együtt az itteni fő-
gimnáziumba. Mindig őszintén csodáltam szorgalmát, kitar-
tását, bámulatos emlékezőtehetségét és sajnáltam is, mert
gyenge és vézna volt, mert a vásottabb fiúk állandaón „huz-
ták” és bántották. Sajnáltam, mert eltűrt mindent és sem-
miért sem haragudott. Már negyedik gimnazista koromban
ugy magamban papnak szántam ezt a szelidlelkű, mindent
megbocsátó fiút, és az is lett. És mint papnak már nem volt
meg a lelkinyugalma. Keresett-kutatott és nem találta meg
önmagát. Volt római katolikus, görög-katolikus, református
és végül luteránus pap lett. És — ugy látszik most már az
ötvenen felül megnyugodott és türelemmel viselte a sors
csapásait.

Jövőre jöttünk volna össze a harmincötödik évi találko-
zóra. Eddig mindig volt valaki, aki számontartotta az 1904-
ben érettségizett öreg fiukat. Dr. Páris Lajos tartotta szá-
mon. Vajjon lesz, aki átveszi ezt a szerepet tőle, aki jövőre
azokkal találkozik, akik már régen nincsenek közöttünk.

Sulyos büntetéseket

KAPTAK A SCHMOLL-PASZTA HAMISÍTÓK. — ORSZÁ-
GOSAN ÜLDÖZIK A VÉDJEGY HAMISÍTÓKAT.

(Arad.) Többször irtunk már arról, hogy a bevezetett
és népszerűségnek örvendő iparcikkék védjegyeit vakmerő
szélhámosok hamisítják és ezek védelme alatt silány gyárt-
mányokat hoznak forgalomba. Rámutattunk arra a hatalmas
anyagi és szinte felbecsülhetetlen erkölcsi kárra, amelyet
ezek a kereskedelmi ganszterek okoznak a nagyvállalatok-
nak és a közönségnek egyaránt. A nagyvállalatok milliókat
áldoznak reklámra, prapagandára, hogy gyártmányaikat
védjelezve forgalomba hozzák és megkedveltesék a fo-

gyasztóközönséggel. A munkások és tisztviselők egész seregenek adnak kenyeret és a közterhek viseleséből is jelentősen kiveszik részüket, tehát fontos tényezői az ország gazdasági életének. Egyszerre azután észreveszik, hogy készítményeik fogyasztása megcsappant és szorgos kutatás után rájönnek arra, hogy

ismeretlen zuggyárosok az ő védjegyeikkel ellátott silány minőségű árukat hoznak forgalomba, természetesen olcsóbban. Érthető tehát, ha védekeznek az orvtámadás ellen és üldözik a gyári márkák hamisítót.

Legutóbb a kitünő kitünő Schmoll-gyár közkedvelt készítményeit hamisították. Az országos viszonylatban első helyen álló iparvállalat egész apparátust mozgatót meg, hogy a hamisító pincegyárosokat leleplezze és ártalmatlanná tegye. Rájöttek mindenekelőtt arra, hogy

a hamisítók összevásárolják az üres eredeti Schmoll-dobozokat, ezeket silány minőségű anyaggal töltik meg és zug-kereskedelemben olcsón hozzák forgalomba. És mindig akadnak lelkiismeretlen kereskedők, akik az ilyen obskurus alakoktól tudatosan megvásárolják a hamisított készítményt, amelyet azután eredeti áron adnak el a jóhiszemű közönségnek.

A Schmoll-gyár egymásután tett feljelentéseket a hatóságoknál, amelyek azután leleplezték a hamisítokat. Így legutóbb Sighet-en és Cluj-on leleplezték a gyári védjegyhamisítokat, akiket azután a bíróság súlyos szabadságvesztésre és pénzbüntetéssel sújtott. Remélhetőleg a szigorú büntetéseknek meglesz a hatásuk és a pincékben megbujó „gyárosok” be fogják szüntetni káros tevékenységüket, mert láthatják, hogy a hatóságok nem ismernek kiméletet velük szemben, ha sikerül őket leleplezni.

VICTOR HUGO: A szerelem az élet!... A szépség a homlok, a szerelem a korona rajta. Ó, hagyd magad megkoronázni!...

GOETHE: Az önóhajtotta függetlenség a legszebb állapot! Hogy lenne ez lehetséges szerelem nélkül?

KANT: Az emberek bizonyára elfutnának egymás elől, ha a legnagyobb nyíltság és igazság tükrében ráösmernének egymásra.

J. PAUL: A szerelem utáni vágyakozás már maga a szerelem.

GOETHE: Férfias, alapos szellemeket az igazság felösmérése a tévedések beösmérése útján, csak magasra emeli.

Szigeti Oszkár

cipőáruháza, Arad, Str. General Berthelot 3.
Színházzal szemben.

Tizezer lei előleg ...

(Timisoara.) Vidám kedvvel és bizakodó hangulatban lépte át a nagyhatalmu Vezér fogadójának küszöbét. Sokáig várt erre a napra, erre az órára, erre a percre, amikor végre odaállhat a Vezér elé, hogy tiszteletteljes és mégis öntudatos hangon egy egész jelentéktelen szivességre kérésse. Mert végeredményben miről van szó? Az édesanyja beteg, már hónapok óta gyengélkedik s az orvos nyomtatékosan hangsúlyozta, hogy kizárólag a klimaváltozás hosszabbithatja meg az életét. Viszont a klimaváltozáshoz pénz kell. Tizezer lei legalább. És neki nincs egy banija sem.

Hosszu tépődés, sokszori eredménytelen kísérletezés után sikerült odáig jutnia, hogy végül ime, e pillanatban lép át a Vezér küszöbét, akitől ezt a tizezer leit meg kell kapnia. Meg is kapja tőle biztosan, hiszen az édesanyja életéről van szó és különben is visszafizeti. Majd levonják a fizetéséből a részleteket minden hónap elsején.

A Vezér kövér és púha teste eltűnik a hatalmas íróasztal mögött. A milliók ura olyan összeomlottan ült karszéke mélyén, mintha csak az imént kértek volna csődöt ellene. Ám ez a letörtség indokolt volt. Előzőleg ugyanis elrontotta a gyomrát, bikarbónát kanalazta be, még mindig nem sikerült könnyíteni közérzetén. O, pedig mit ért volna számára e pillanatban egy jótékony böffenés!...

— **Bocsánat Vezér Ur...** — kezdett beszédjébe Senki János és valóban tiszteletteljes és öntudatos hangon tárta fel szomorú helyzetét. A Vezér már a mondat kezdetén összeráncolta homlokát s most ilyen ráncos homlokkal válaszolt:

— **Mit gondol maga, olyan könnyű dolog ma tizezer leit csak úgy előlegként kiutalni? Talán tizezer lei olyan semmipénné? Tehet arról a vállalat, hogy a maga anyja beteg! Én vajjon kihez forduljak előlegért? Ha nekem lenne szükségem valamire, én hiába fordulnék bárhová! Maguk persze mind azt hiszik, hogy csak kérni kell! ... Sajnálom, kérem, nem adhatok!**

Senki János lelkére mázsás sullyal hulltak a szavak. Hol volt már az öntudatosság! ... De annál nagyobbat nőtt a tisztelet.

— **Vezér Ur, esedezem...** — sirta a szavakat, szinte maga sem tudta mit. Csak kért, könyörgött s közben összeomlott benne egy világ.

A Vezér ezalatt egy kissé előrehajolt. Előrehajolt s érezte, igen, határozottan érezte, hogy ez a hajlás a szódabikarbóna működése céljából gyomrának előnyére volt. Még inkább előrehajolt tehát, anélkül, hogy figyelte, vagy értette volna Senki János egyetlen szavát.

— **Na igen,** — mondta később, de ez sem Senki János

egyre esedezőbb szavaira vonakozott, hanem azt a gondolatában történt megállapítást szögezte le, hogy nem elég a szódabikarbóna bevétele, ha az ember gyomra ég. Közben mozogni is szükséges . . .

Senki János most elhallgatott. A szemei gyanus, nedvesedő fényben csillogtak. Minden idegszálával a választ leste. A választ, aminek a Vezér szájából kellett elhangzania. A Vezér csak arra lett figyelmes, hogy Senki János már nem beszél. Hallgat és merev alázatossággal bámul reá.

— Mit bámul rám ez az ember ilyen merőn! — gondolta bosszusan — nem elég nekem ez az átkozott gyomorgörcs? Az Isten verje meg azt az uzsonnát, meg ezt a hülyét, mit gyilkolnak egyszerre ketten is?

Már éppen valami vaskos gorombaságot akart a fejéhez vágni. Ha kell, az állásából is kirugni a tolakodót! Hirtelen hátravetette magát, ajkait szétnyitotta, innye alól kivillogtak sárgás fogai.

No most . . .

Am a bevett szódabikarbóna ebben a pillanatban hozta meg a kívánt enyhülést.

Nem lehet elsiklani felette; igenis, a Vezér, Senki János hatalmas ura saját szájulag elbőffentette magát! . . .

S ó, csodák csodája, mindjárt utána megenyhült a hangulata is.

— Pardon, — mondta leereszkedően — hát szóval tizezer, ugye . . .

— Igenis — rebegte Senki János és ő is mosolyogni igyekezett. Lojálisan.

— No siessen — szólt rá kegyesen a Vezér, miközben kétszer a saját gyomrára ütött, mint aki megvereket egy nemes paripát, amelyben csalódni sohasem lehet — siessen, vegve fel a pénzt!

Senki János meghajolt. Orra csaknem a földet surolta. És hátrálva indult az ajtó iránt. Odakint rácsapott a szolga vállára.

— Éljen a szódabikarbóna, öregem! — Aztán ment tovább. Egyenesen a pénztár felé . . . (Szedő ur, szedje csak nyugodtan a cím fölé, hogy novellavázlat. Ha azt irnám, hogy megtörtént, mint ahogy valóban megtörtént, ugysem hinné el az olvasó.)

HIRLAP

a legelterjedtebb magyar
kisebbségpolitikai napilap

A R A D

Str. Meşianu 1. — Telefón 97.

Magyar elterjedtségénél fogva a legeredményesebb hírdetési organum.

Nyolcvanezer leies bunda nyolcezerért, tizezer leies gyűrű kétezerért

Az ékszerésznél, ahová az órámat vittem javítani, rendkívül elegáns fiatalasszony fizette éppen a számláját. Tizezer leit számolt le a pultra egy kis gyűrűért, amelyet udvarias mozdulattal nyújtott át neki a tulajdonos.

— Még csak arra kérem, — mondta bucsuzás előtt önagysága —, hogyha az uram véletlenül érdeklődnék a gyűrű iránt, mondja neki, hogy kétezer leibe került.

A kereskedő meglepetten csodálkozott vevőjére s valami ilyesfélét hebegett:

— De nagyságos asszonyom... én szívesen megmondom, hiszen régi, jó vevőm... De hogyan képzeled, hogy az ura elhiszi, hogy kétezer leiért kapott egy ilyen ékszert?

A dáma fölényesen mosolygott:

— Maga azzal ne törődjön. Ha az uram elhitte, hogy az a bunda, amit egész télen viseltem, nyolcezer leibe került, akkor azt is elhiszi majd, hogy kétezerért vettem ezt a tizesres gyűrűt.

Még mosolyogva tette hozzá:

— Éppen ennyi a havi fizetése.

A hölgy kilibegett. Jómagam megállapodtam az órajavitás árában s én is távoztam. Önagysága még ott állt a kirkat előtt. Felhasználtam az alkalmat, hozzáléptem és bemutatkoztam.

— Engedje meg nagyságos asszonyom, hogy mint szenvedélyes pszichológus néhány kérdést intézzek Önhöz.

Bájos mosoly.

— Tessék kérdezni.

Tapintatos igyekeztem lenni, de nem igen sikerült. Meglehetően brutálisan csuszott ki számon az első kérdés:

— Ha az ura havi tizezer leit keres, miből telik Önnek nyolcvanezer leies bundára és ékszerre?

— Szerelemből, — válaszolt a hölgy fölényesen és minden zavar nélkül. — Van egy gazdag barátom és néhány jó ismerősöm. Mi itt lakunk a közelben, de nekem van egy kis garzonlakásom egy csendes kis mellékutcában. Elkísér?

— Egy daradig mindenesetre. Arra vagyok ugyanis kíváncsi, hogyan csinálja?

— Csacsi — mosolygott rám szakszerűen — általában tetszem a férfiakkal.

— Őszintén szólva, a dolognak nem ez a része érdekel, ez nagyságos asszony magánügye. Azt szeretném tudni, miképpen lehetséges, hogy a férje nem vesz észre semmit? Elhiszi hogy nyolcezer leiért tud nyolcvanezer leies bundát venni, kétezerért tizezer leies gyűrűt, hogy általában olyan csodálatosan be tudja osztani a tizezer leies fizetését. Vagy talán mindent tud?

Sértődött válasz.

— Hogyan képzeled? A férjem uriember, imád engem és eszébe sem jut gyanakodni reám?

— De mégis... Csak tud tizezerig számolni? Mennyi a házbérük? És mennyi zsebpénzt tart magának?

— Minden elsején átadja a fizetését. Abból háromezer a házbér, kétezeret visszaadok neki zsebpénzre. Marad ötezer háztartásra, miegyébre és természetesen az én öltözködesemre is.

Ujabb mosoly. És újabb kérdés részemről.

— És mi lesz, ha előbb-utóbb rájön valamire? Különbenis, ha ilyen jól megy nagyságos asszonynak, mi szüksége van egy férjre, aki csak tizezer leit keres?

Összeráncolta a szemét.

— Micsoda kérdés. Én szeretem az uramat.

— Szereti és állandóan csalja?

— Nem járhatok rongyokban és gondolni kell az öregeségre is.

Elégedetten-vidáman:

— Öt takarékkönyvem van. Nyáron elmegyek Karlsbadba. Ott sok a gazdag öregur. Őzre meg lesz a hatodik betétkönyv is.

Haragosan, türelmetlenül fordul felém.

— Ne dumáljon annyit. Jön, vagy nem?

Tagadóan intettem, amire szó nélkül otthagytott és sietve elindult a konflisállomás felé. A tizezer leies gyűrűvel az ujján, amelyről a férfi azt hiszi, hogy kétezerbe került...

Mint a harang nyelv nélkül

olyan a gyáros, vállalkozó, kereskedő, iparos reklám nélkül. Új vevőket ma már csak jó szabadtéri reklám által szerezhet, mert bármilyen jó árut tart vagy készít, nem tudja értékesíteni, ha nem propagálja. Az

ORSZÁG-VILÁG „AGGE” REKLAMOSZTALYA

elősegíti igyekezetét és készséggel bocsátja rendelkezésére tapasztalatait. — Tegyen kísérletet!

Arad, Bulv. Regele Ferdinand 19. — Aut. tel. 15—25.

Pyjamák, ágyneműek, női és férfi fehérneműek leg-
szébb kivitelben, legolcsóbban

K O Z S I N E K N É
fehérnemű varrodájában készülnek. ARAD, Strada
Brancovici No. 1.

Amiről beszélnek és amiről hallgatnak

— Az állampolgársági revíziót megelőző megpróbáltatások hónapok óta tartó izgalmak után most már véget értek. A döntés a bíróságok kezében van és mindenki, akinek megvan a jogcime az állampolgárságra, nyugodtan tekinthet a pártatlan bíróság döntése elé. De alig járt le a revíziós kérvények benyújtásának határideje, máris újabb izgalmak keletkeztek Timis- és Caras-Severin-megyékben. Kiderült ugyanis, hogy **sulyos visszaélések történtek és olyanok is kaptak hamis illetőségi bizonyítványt, akiknek semmi jogcímük nem volt ilyen bizonyítványra.** Természetesen megindult a hivatalos eljárás, amelynek vége nem lehet kétséges. Mi és velünk együtt mindenki, aki végigjárta az illetőségi bizonyítvány beszerzésével járó kálváriát, követeljük a bűnösök szigorú megbüntetését. **Sujtson le a törvény szigora azokra, akik kiadták a hamis bizonyítványokat és azokra is, akik ily módon akartak olyan jog birtokába jutni, amely nem illeti meg őket.**

— Többször rámutattunk arra a hatalmas károsodásra, amely a sport- és alkalmivonatok indításával a kereskedőket éri. A koncessziót rendszerint sport-egyesületek kapják, amelyek jelentős hasznot érnek el e vonatok indításával. **Ez a haszon azonban nem ér fel a sok milliót kitevő kárral, amelyet az alkalmi utazások okoznak.** De a vonatokat igénybevevő utasok sem járnak jól, mert **külföldön sokkal drágábban szereznek be mindent, mint itthon, és mégis külföldön vásárolnak,** mert a külföldi áru különös csábítóerővel hat rájuk, holott tudniok kellene, hogy minden leu, amit külföldre visznek, az itthoni dolgozók amugyis keserves helyzetét még inkább megnehezíti. **Meg kell végre szüntetni ezt a felesleges kedvezmény-nyújtást, amely közvetve az államnak is sulyos kárt okoz.**

— Ismeretes a timisoarei Capitol-mozi kupolájának beomlása. A városi főmérnököt, aki annak idején az épületet átvette, **elbocsátották állásából.** A főmérnök megfelebbezte ezt a határozatot, amelyet most végső fokon helybenhagytak. Mint érdekességet említjük meg, hogy azt a vállalkozó-céget, amely a Capitol-mozi tetőzetét építette, **felmentették,** de a főmérnököt, akinek csak az volt a szerepe, hogy az épületet átvegye, **sulyos büntetésben részesítették: kenyeretlenítették. Nem furcsa és ellentmondó dolog ez?!**

— E hónap második felében kegyeletes esemény színe helye lesz az aradi felsőtemető. Siremléket avatnak egy cigányzenész sirja felett. **Puci Pista,** a régi nótás éjszakák híres klarinétosa és tárogatósa, aki aztán kénytelen volt ráfanyalodni a szakszofonra, immár két éve alussza örök álmát a hazai földben. A barátai nem feledkeztek meg a kedves bohémről, aki annyiszor húzta a bánatos dalokat és vértpezsdítő nótákat pezsgős éjszakákon kivilágos kiviradtig. A Puci Pista barátai, élükön **dr. Botis Aurel** főorvossal, az

ismert és közbecsült emberbaráttal, összeadták a pénzeket és elkészült a diszes siremlék, amelyet ünnepélyes keretek között május 26-án fogják felavatni.

— A posta vezérigazgatósága nemrégben rendeletben tiltotta meg, hogy magánosok akár autóbuszon, akár vonaton leveleket vigyenek mások címére. A posta azzal indokolja tilalmát, hogy a levélszállítás a posta monopóliuma és az ellene vétőket szigorúan megbünteti. Alapjában véve a postának igaza van, ha szigorúan fellép azokkal szemben, akik **hivatásszerűen** foglalkoznak levelek és egyéb postaküldemények a posta megkerülésével való szállításával. De nem lehet általánosítani, mert **előfordulhatnak olyan esetek, amikor fontos okok szólnak amellett, hogy magánosok maguk vigyenek magukkal levelet.** Így például orvosi javaslatot és előírást visz magával valaki hirneves tanártól a kezelőorvoshoz. Ezért nem szabadna megbüntetni. De előadódhatnak más indokolt esetek is, amikor a magánfél gyorsabban végzi a levélkézbesítést, mint a posta. Reméljük, hogy a posta vezérigazgatósága revideálni fogja rendeletét.

— Örvendetes családi esemény történt **dr. Salamon J. Béla** aradi ügyvédnél, a Hakoah agilis elnökénél, az ismert sport-barátnál. Felesége, néhai **Feiner Farkas** jótékonyágáról közismert fakereskedő leánya fiu-gyermekekkel ajándékozta meg a férjét. A barátok és tisztelők serege őszinte szerencsekívánataikkal halmozták el a boldog apát és virágok tömegével a társaságokban közkedvelt dr. Salamonnét.

— ~~Bizonyos részvételt a kelti városzerte az a~~ szomorú hír, hogy **Polgár Sándor**, a békeidők kiváló színművésze és színházi rendező súlyos betegen fekszik lakásán. A nyolcvanon felüli gyenge szervezetű férfiu évekkal ezelőtt súlyos gyomoroperáción esett át és akkor oly rohamosan javult egészségi állapota, hogy a textilgyárban betöltött főpénztári állásának teendőit ugyanazzal a pontossággal és lelkiismeretességgel látta el, mint azelőtt. Körülbelül két évvel ezelőtt teljesen visszavonult a munkától és azóta állandóan betegeskedik. Fia, **Polgár László** Vatia de Jos-fürdő igazgatója az utóbbi napokat édesapja betegágya mellett töltötte. Az idős és egykor nagyon napszerű színművész iránt nagy a részvét mindazok között, akik valaha tisztelői voltak művészetének.

— A magyar fővárosban röpcédulák tizezreit **szórták** szét ismeretlen és lelkiismeretlen felelőtlen elemek. A legdurvább rágalmakkal illetik **Horthy Miklós**, Magyarország kormányzójának közbecsülésben álló familiáját és aradi származásu nemeslelkü, még mindig szépséges feleségét, **Purgly Magdát**, akiről kisütötték — **zsidó** származását. Ehhez nem kell kommentár! . . .

— **Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha laptársaink átveszik eredeti cikkeinket, de csakis lapunk vagy cikkiróink megnevezésével.**

Bélyegyűjtés

A filatéliának régi problémája

a póstabélyegekkal üzött spekuláció elfajulása. Az évtizedekkel ezelőtt megjelent szaklapok hasábjain már fellelhetők e panaszok, mert már akkor is voltak gyűjtők vagy kereskedők, sőt államok is, akik a haszon megszerzésénél nem nagyon válogattak az eszközökben. Még a bélyegyűjtők egy nagy csoportja is gyűjteményének hiányzó darabjait spekuláció és kereskedés útján igyekezik megszerezni és nem csak azt veszi meg, ami neki gyűjteményének teljesítésére szükséges, de vásárol olyan bélyegeket is, melyeket rövid időn belül, lehetőleg minél nagyobb haszonnal remél értékesíteni. Ezáltal az idealizmus, a gyűjtői szenvedély mindjobban elhanyagódik és előtérbe kerül az egoizmus, a materializmus. „Évés közben jön meg az étvágy“ és aki egyszer a spekuláció ördögének karmai közé kerül, nehezen menekül onnan. Ez a sajnálatos jelenség a filatelia testén egy valóságos betegség, amely elhatalmasodva nem csak általánosságban káros, de sok esetben azoknak is, akik ezt teszik többet árt, mint használ.

A nagy spekuláció gyors és lényeges ármelkedéseket remél, melyek csak a hirtelen és erőszakos kereslet esetén következhetnek be. Egyáltalán nem, vagy csak kevésbé érdeklődik, a régi, hosszú ideig érvényben lévő sorozatok iránt, csak az újonnan megjelenteket vásárolja, melyeknek ára alacsony és példányszámuk csekély, vagy pedig valamely oknál fogva a forgalomból való kivonásuk várható. Mindég akadnak rövid életű bélyegek, melyek iránt nő az érdeklődés s így fokozottan keresik a gyűjtők, pedig ilyen esetekben az árak pillanatnyilag magasak lesznek.

Erre számít a spekuláció. Neki nem kell mint egy rendes kereskedőnek lehetőleg mindent, vagy legalább is bőséges raktárt tartani, üzletébe nagy összegeket befektetni, hogy vevőit kitudja elégíteni, mert egész tőkét néhány darabra koncentrálna, amelyeknél reménye van az ármelkedésre. Az utóbbi időben pedig a nagyspekulánsok egy-egy bélyegkiadás monopolizására törekedtek, hogy versenytárs nélkül állapíthassák meg az árakat.

Tévednek, akik azt hiszik, hogy a spekuláció könnyű foglalkozás. Ehhez sok tudás, jó érzék és kellő tőke is szükséges, ami csak keveseknek van megadva. A spekuláció ugyanis csak akkor sikerülhet, ha az ármelkedést rövid időn belül áresés nem követi, mert ez esetben akinek még vélt értékei birtokában vannak, csalódottnak, vagy megkárosítotttnak érzi magát. Általánosan ismert tény, hogy a gyűjtő minden ármelkedésnél igyekszik szükségletét fedezni. A spekulánsoknak, ha a konjunkturát ki akarják használni, azonnal akcióba kell lépni, hogy a kereskedőket ellássák

aruval, mert különben a kereslet megszunik es az arak rohamosan eshetnek. Hiszen bekövetkezhetik az a körülmény, amit a jozan esz is tanacsol, hogy a gyujto megvarja az ar eseset es csak a normalis arakon vasarol s ekkor kenyyszerhelyzetbe kerül s nagy veszteségeket szenved a spekulans.

A spekulációhoz nemcsak széleskörű ismeretek, de elsősorban megfelelő tőke is szükséges. Aki nem tud kellő ideig kitartani, vegre is kénytelen minden arajaniatot elhagadni.

Ilyen rosszul sikerült spekulációk sűrűn fordultak elő a Megegették az ujjukat a spekulansok a porosz multban is. Megegették az ujjukat a spekulansok a porosz „Zählmarken“, a román kialitási bélyegeknél, a nemzeti hadsereg bevonulása, a tanácsköztársaság és általában a világháboru betegezése után bekövetkezo bélyegzőn majdnem valamennyi kiadásánál.

Ebben az időben viragzott legjobban a spekulacio. Jól tudjuk, hogy hosszu sorok áltak napról-napra a posta arusító ablakai előtt és a filateliától távol is hatalmas összegeket fektettek az akkori idők legkülönbözőbb cimen forgalombahozott póstabélyegeibe.

Az anyagi eredmény pedig csak azok számára volt kielégítő, akik rövid időn belül értékesítették készleteiket, mert a póstaigazgatóságok igyekeztek feneketlen pénztárcaikat megtölteni és fáradhatatlanul nyomták az ideiglenesnek vélt forradalmi, köztársasági és megszállási bélyegeket.

Ebben az időben a legnagyobb spekulans maga a póstaigazgatóság volt. A felülnyomasos bélyegek forgalombahozatala a legjobban viragzott és egyik felesleges sorozat kergette a másikat. Mig ezelőtt az egyes hirhedt középamerikai, afrikai stb. államok voltak azok, akik állandó pénzhiatnyuk vegett a gyujtok zsebeit kifosztottak, ez a sajnálatos pelda átterjedt Európa egyes kisebb államaira és a montenegrói, lichtensteini, sőt bizonyos tekintetben a bosnyák póstaigazgatóság is olyan bélyegsorozatokat jelentett meg, amelyeknek célja ne ma póstaforgalom lebonyolítása, hanem a bélyeggyujtok kizsákmányolása volt. Gondoljunk csak vissza szerb ujságbélyegekre, az orosz, majd az olasz Levant bélyegsorozatoknak az egyes városnevekkel történt felülnyomására, az olasz pósta által minden egyes megszállott Égei-tengeri sziget részére kiadott nagyszámu bélyegre és más hasonló cselekedetekre.

Ezt a mindenki által kifogásolt és elítélt üzleti mohóságot, amely magát a filateliát is komolyan veszélyeztette, az összeomlásokat követő esztendőkbén az addig konzervatívnak ismert póstaigazgatások is meghonosították és ha esztendők múlva javult is a helyzet, a legkülönbözőbb cimeken állandóan megjelenő emlék- és jubileumi bélyegsorozatok a spekulanciós szellem egyik csökevényének és káros maradványának tekinthetők.

A spekuláció működésének legujabb területe az emlék-blokk. Itt aránylag legkönnyebb a helyzete. Előre tudja

a kibocsátásra kerülő blokkok példányszámát, sok esetben megállapodást tud létesíteni a póstaigazgatóságokkal és tetszése szerint szabályozza a forgalomba kerülő, az általa átvett, a más kereskedők, gyűjtők számára kiadott példányok számát. Előfordult olyan eset is, amikor az emlékblokkot mindenütt meglehetett vásárolni, csak éppen a póstahivatalokban nem. Nem lehet csodálkozni tehát, hogy a Stanley és Gibbons londoni cég elszánta magát arra, hogy katalógusába nem veszi fel és nem értékeli a kifejezetten spekulációs célzatu blokkokat. Ez az egyetlen mód és lehetőség a tulásba vitt spekuláció megszüntetésére. Mert számtalanszor foglaltak már állást a filatelisták szaklapjaik és egyesületeik révén a spekulációs kiadások ellen és hirdették: „ne gyűjtsétek ezt az anyagot, akkor ez a helytelenség magától megszűnik, a spekuláció abba marad“, még sem volt semmi fogatja. Ha a jótanácsokat mindenki megsziveltelte volna, akkor nem merülne fel ez a kérdés minduntalan. Azonban tapasztalásból tudjuk, hogy a mindenki előtt közismert spekulációs sorozatok minthogy fel lesznek véve a katalógusokba, bélyegalbumokba, végeredményben is minden animozitás ellenére, mégis csak meg lesznek vásárolva, mert a gyűjtő irtózik az üresen maradt helyektől, az ablakos oldalaktól. Ha azonban a londoni cég követésre méltó példáját a többi katalógus és albumkiadó cég is magáévá tenné, az esetben a spekuláció meg lenne ölve, mert az egyes államok bélyeggyűjtő szövetségeinek ilyen irányu megokolt előterjesztése alapján a kifogásolt bélyegek, bélyegsorozatok a gyűjteményekből kimaradnának. Láthatjuk, hogy nem elegendő a bélyeggyűjtőre rábizni saját érdekeinek védelmét, mert

az egyén nem mindig tudja közérdekét megérteni, méltányolni és az egészségtelen spekulációktól tartózkodni.

Ha azonban az egységes irányítás következtében minden gyűjtő távol tartja magát a spekulációs kiadásoktól éppen úgy mint a kicsinybeni spekulációtól, — amely semmi jelentékeny hasznot nem hoz, ellenben sokszor bosszuságot, csalódást, veszteséget, — akkor kilehet irtani a filateliának ezt a rákfenéjét, amely végeredményben a bélyeggyűjtés visszafejlődését is előidézheti.

Löcherer Tamás

(Bélyeggyűjtők Lapja).

A legelterjedtebb bélyegszaklap, a

Bélyeggyűjtők Lapja

megjelenik 20 naponként. Szerkeszti Légrády Dezső, Budapest VIII., Pál u. 6—8. Romániai megbizott: Mandel Mihály, Cluj, Str. Calugarilor 8. Előfizetés 1938. évre 560 lei. — Kérjen díjtalan mutatványszámot! Uj előfizetőknek az ez évben megjelenő blokkokat megküldjük.

A bélyegüzéreknek megint szüretjük van

hogy Ausztria, mint önálló postai terület megszűnt. Ahányszor valamely ország, mint önálló postai terület megszűnik, a bélyegjeinek az árfolyama indokolatlanul emelkedik.

A spekuláció ilyenkor munkába lép, tömegével összevásárolja néhány ország a piacon található készleteket és felveri az árakat.

Ugyanez a helyzet most az osztrák bélyegekkal, amelyeket a változott viszonyok folytán most vontak ki a forgalomból. Önmaga ellen vétkezik az a gyűjtő és az a magánember, aki felül a bélyegkufárok csábításának és pénzét a forgalomból kivont osztrák bélyegekre kívánja fektetni.

Óva figyelmeztetünk mindenkit, hogy tartózkodjék a tömeges vásárlástól, mert alaposan rá fog fizetni.

Hogy mennyire spekulatív természetű az osztrák bélyegekre való kereskedés, mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy Bécsben a való helyzet felismerése következtében **sokkal nagyobb a kínálat, mint a kereslet,**

tehát az első napokban felszórólt árak természetesen esnek.

Panaszok sorozata a Concordia ellen

Multkor számunkban részletesen ismertettük a bélyeggyűjtők panaszait a Németországban működő „Concordia” nemzetközi egyesület ellen. Tömegével érkeznek hozzánk bélyeggyűjtő olvasóinktól a levelek, amelyekben elismerésüket fejezik ki nekünk, hogy végre szóvá tettük ezt a kérdést, amely közülük sokakat izgatott. Elmondják ezek a panaszos irások, hogy

a Concordia révén nemzetközi bélyeg-brigantik hálójába kerültek,

akik azután súlyosan megkárosították őket. Hiába fordultak panasszal a **Concordia** vezetőségéhez, még csak nem is válaszoltak leveleikre. Amilyen indolenciával kezelte a **Concordia** vezetősége a panaszokat, ugyanolyan hanyagul küldte a tagoknak a „**Concordia-Post**” című egyesületi folyóiratot. Most ujabban azt panaszolják lapunk gyűjtő-olvasói, hogy hiába küldik be a lapból kivágott szelvényeket, amelyeknek ellenében ingyen bélyeg-küldeményt kellene kapniok. A **Concordia** nemhogy a beígért ajándékot nem küldi meg, de még csak nem is válaszol. Az ilyen eljárás könnyen azzal a következménnyel járhat, hogy a tagok otthagyják a **Concordia**-t. Pedig kár lenne, mert a **Concordia** mégis tényező volt a filatéliában.

— **ÓVAKODJUNK A NEMZETKÖZI SZÉLHAMOSOKTÓL: Franz Korenjak, Graz, Jakoministr. 10/II. (Concordia), Curt Lange, Berlin-Charlottenburg, Pestalozzistr. 102 (Concordia)!**

**EGÉSZEN
RÖVIDEN :**

az

Ország-Világ

(Erdélyi Élet)

a legjobb,

a legrégebb,

a legmagyarabb,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

a legérdekesebb,

a legmegbízhatóbb

romániai magyar-

nyelvű riportlap.

Olvassa és terjessze!

„Phönix“-nyomda

Arad

Piața Plevnei Nr. 2

Telefon 16-39

Ajánlkozik mindenféle könyvnyomdai uton előállítható munka izléses és pontos elkészítésére a legrövidebb időn belül, versenyképes árákért.

Könyvek, folyóiratok, ujságok, hivatalos, iskolai és egy házi nyomtatványok, árjegyzékek, falragaszok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, gyászlapok, ipari, kereskedelmi, gazdasági és pénzügyi nyomtatványok, körlevelek, üzleti értesítések, borítékok, levélpapírok, számla- és megrendelőkönyvek, felszólító levelek, levelezőlapok készítése bármely szöveggel a legizlésesebb kiállításban.

Kérjen árajánlatot !